

Slechtvalken in Noordwijk(erhout)

Gab de Croock

De Slechtvalk broedt sinds ongeveer 1990 in Nederland. Veel van deze vogels zijn erg gehecht aan hun omgeving. Daarnaast zijn veel nieuwe broedgevallen vogels die uit Duitsland, Noordrijn-Westfalen afkomstig zijn (Van Geneijgen 2014). Slechtvalken zijn eigenlijk vogels die op rotswanden broeden, maar door de hoogbouw in Nederland is het voor hen ook interessant om hier te broeden. Men moet daarbij denken aan zendmasten, hoogspanningsmasten en hoge kantoorgebouwen. Alweer jaren kunnen we via internet mooie beelden ontvangen van broedende Slechtvalken in Nederland. Zo was een van de eerste het paartje dat op de voormalige KPN-zendtoren in De Mortel, Noord-Brabant, live gestreamd werd en waar menig vogelliefhebber, maar ook anderen, uren van konden genieten en waarbij veel nieuwe informatie over het broedgedrag van de Slechtvalk bekend werd. Deze nestplaats is een vast onderwerp op Beleef de Lente van Vogelbescherming. Inmiddels zijn op legio torens en hoge gebouwen in Nederland nestkasten geplaatst, al dan niet voorzien van webcams. In de omgeving van Noordwijk verblijven ook al enkele jaren Slechtvalken. Zo worden ze gezien op de Nora Zendmast, de Nieuwe kerk in Katwijk en een kerk in Sassenheim, maar ook op de toren van het NH Hotel Leeuwenhorst. Jelle van Dijk heeft daar zelfs twee jaar geleden een prooioverdracht waargenomen.

Begin december 2019 kreeg ik een melding van Rob Jansson dat er regelmatig een mannetje Slechtvalk op de toren van Leeuwenhorst verbleef en dat er onder de toren prooiesten gevonden werden. Gezien het feit dat hij het al te druk had met de straaltoren in Haarlem, waar al jaren een nestkast is geplaatst, vroeg hij of onze vereniging interesse had om een project op te zetten om een kast te plaatsen op Leeuwenhorst. Zo gezegd, zo gedaan. De stoute schoenen werden aangetrokken en er werd contact gezocht met de eigenaar van de toren. De verantwoordelijke persoon voor de toren werd snel gevonden en deze was zeer enthousiast over ons initiatief en gaf toestemming voor het plaatsen van de kast. Een bouwtekening was gemakkelijk aan te komen, Rob had de maten van de kast in Haarlem, die daar succesvol was gebleken. Rond Kerst en Oud en Nieuw werden in de werkplaats van IJzerhandel W.G. Jansen te Wassenaar het onderliggende frame en het aanvliegrooster in elkaar gezet. Deze materialen werden belangeloos ter beschikking gesteld. De kast werd als prefab vervaardigd van Trespa.

Op 18 januari dit jaar werd het frame en het aanvliegrooster door Rob en mij de toren op gesjouwd (189 treden) en op de balustrade vastgezet in het beton met stevige keilbouten. Twee dagen later werden de kastdelen naar boven gebracht en door middel van roestvrijstalen bouten en moeren bevestigd aan het frame. Van verschillende kanten werd de opmerking gemaakt of we niet te laat in het seizoen waren, daar Slechtvalken al heel vroeg in het seizoen aan paarvorming beginnen en vroeg broeden. Het bijzondere op deze dag was dat een mannetje Slechtvalk tot twee keer toe rondjes rond de toren kwam vliegen. Door dit feit kregen we toch het vermoeden dat we op moesten schieten. Diezelfde dag werd er nog 80 kg grind naar boven gesjouwd, met dank aan enkele leden van onze vereniging.

De bouw van de nestkast op de toren van Hotel Leeuwenhorst – foto: Gab de Croock

Natuurlijk wilden ook wij een webcam in en naast de kast plaatsen om via een livestream op onze website de verrichtingen te kunnen volgen. Materiaal werd gereedschap en de internetverbinding werd geregeld. Op 6 maart, bij een routinecontrole beneden aan de toren, bleek dat niet alleen een mannetje aanwezig was, maar er vloog ook een vrouwtje uit de kast. Om dit prille paar niet te verstoren werd besloten om het plaatsen van de webcam uit te stellen tot na het seizoen. Het mannetje bleek geringd te zijn met de combinatie BHP en is als nestjong geringd in 2016 op de Nehertoren in Leidschendam. Het vrouwtje bleek geen ring te dragen.

Door een klein clubje van onze vereniging werd regelmatig gepost bij de toren om het gedrag van de valken te bestuderen. Dit was belangrijk om te bepalen of er eventueel van een broedgeval sprake was. Zo ja, dan was het belangrijk om de datum te bepalen om eventuele jonge vogels te ringen. Een dagboek met alle waarnemingen en bijzonderheden werd bijgehouden.

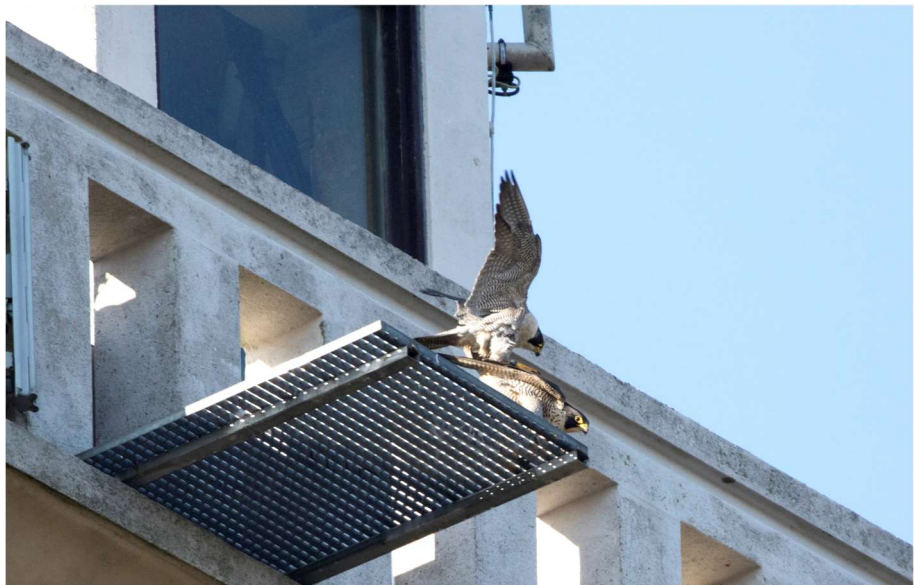

Mannetje met prooi – foto: Gab de Croock

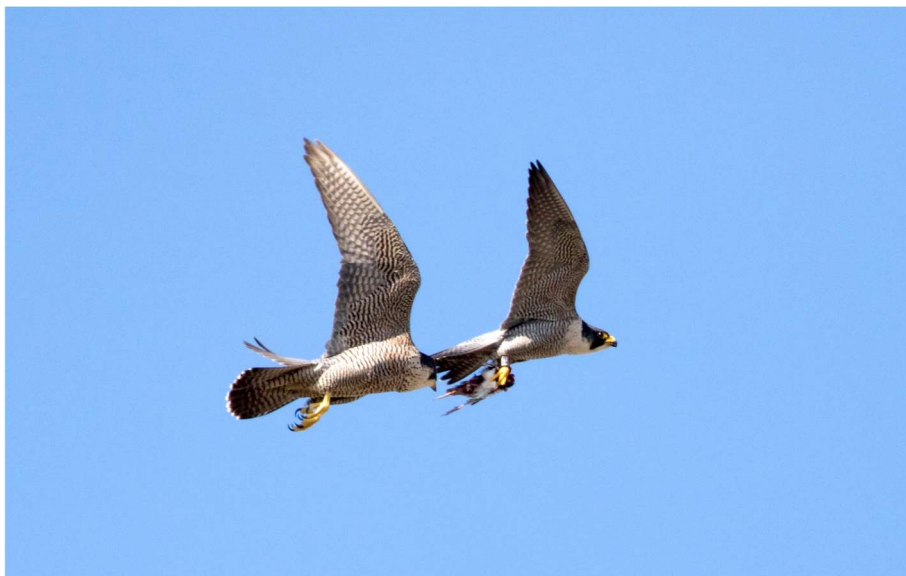
Al snel werd duidelijk dat het paar erg honkvast was en dat de kast met hand en tand verdedigd werd. Opdringerige Kauwen werden van de toren getrokken en een langs vliegende Buizerd werd door beide vogels aangevallen met duikvluchten.

Op 8 maart ziet Rob een prooioverdracht van het mannetje aan het vrouwtje op het aanvliegrooster.

Op 21 en 24 maart ziet George een paring op het aanvliegrooster. Dit waren belangrijke data. De Slechtvalk gaat pas broeden als het laatst ei gelegd is, dan duurt het ongeveer 3 weken voordat de jongen uitkomen en dan weer drie weken voordat ze geringd kunnen worden. Een planning werd gemaakt dat wanneer alles goed zou verlopen, wij op 8 mei met de ringer de toren op zouden gaan om eventuele jongen te ringen. In de tussentijd verliep alles op rolletjes. Het vrouwtje zat veel in de kast en het mannetje kwam regelmatig aan met prooi.

Een paring op het aanvliegrooster - foto: George Hageman

Prooioverdracht van het mannetje aan het vrouwtje – foto: George Hageman

Vrijdag 8 mei was voor ons een spannende dag. Zouden ze jongen hebben. Om negen uur 's ochtends gingen we met Martin Mollet, de officiële ringer voor de provincie Zuid-Holland de toren op. Boven aangekomen vlogen beide vogels alarmerend rondjes rond de toren. Voorzichtig werd de kast opengedaan en ja hoor, in het midden lagen drie donsjongen die ons verbaasd aankeken. Er werden enkele metingen gedaan, maar al snel bleek dat zeker één van de jongen nog te klein en te jong was om geringd te worden (ca 14 dagen). Snel de kast weer dicht gedaan en een afspraak gemaakt om op 16 mei de jongen te ringen. Dan zouden ze inmiddels ongeveer 21 dagen oud zijn. Zaterdag 16 mei weer de toren op. Weer het alarmeren van de ouders. Bij het openen van de kast bleken de jongen goed gegroeid te zijn. Nu waren ze niet zo schuw als de eerste keer, al krijsend werden we verwelkomd. Voorzichtig werden de jongen door Martin afzonderlijk in

een tasje gedaan om niet te veel buitenlicht te krijgen. Hierdoor werden ze een stuk rustiger. In de toren werden de vleugels en de "klauw" lengte van nagel tot nagel opgemeten, om de leeftijd en geslacht te bepalen.

Tevens werden ze gewogen. Hieruit kwamen de volgende resultaten: 1: man 616 gr, klauwlengte 109 mm, 21 dagen oud; 2: man 620 gr, klauwlengte 110 mm, 21 dagen oud en 3: vrouw 778 gr, klauwlengte 124 mm, 19 dagen oud. Met name door de klauwlengte is het geslacht te bepalen. De vogels werden voorzien van een ring van het Vogelringstation Arnhem (VT ring) met een uniek nummer aan de ene poot en aan de andere poot een kleurring met een lettercombinatie om van afstand af te kunnen lezen.

Nadat de kast was geruimd van een groot aantal prooiresten, werden de jonge vogels weer teruggeplaatst. Kast dicht en weer snel naar beneden om de rust terug te laten keren.

Na ongeveer een uur was het stil rond de toren en konden de ouders weer naar hun jongen.

De komende periode wordt voor de toeschouwer zeer interessant. De jonge vogels zullen het aanvliegrooster gaan gebruiken om hun vleugels te strekken en vlieg oefeningen te doen.

De prooiresten zullen gedetermineerd worden en daarover zal ik later verslag doen in de Strandloper.

P. van Geneijgen, 2014. Herkomst en populatiedynamiek van broedende Slechtvalken *Falco peregrinus* in Nederland: de eerste 24 jaar van een populatie in opbouw. De Takkeling 22(2): 148-162.

Het Ringen – foto's: Gab de Croock

De ouders hielden alles in de gaten – foto: Gab de Croock